

Sant Andreu d'Oristà

Oristà

Ubicació

Comarca: Lluçanès
Lloc/Adreça: Plaça de l'església, 3. Nucli urbà d'Oristà. Oristà

Coordenades:

Latitud: 41.93219
Longitud: 2.06014
UTM Est (X): 422080
UTM Nord (Y): 4642674

Classificació

Número de fitxa 08151 - 1
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Pre-romànic Romànic Gòtic Modern Barroc Contemporani
Neoclàssic
Segle XVIII
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Observacions protecció: Normes Subsidiàries de Planejament. Oristà. 1993
Número inventari Sí, IPA. 23185
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Religios
Titularitat Privada
Titular: Bisbat de Vic. c. Santa Maria, 1. 08500. Vic
Autoria de la fitxa Jordi Compte i Marta Homs
Data de registre de la fitxa: dl., 28/05/2007 - 02:00

Descripció

L'església de Sant Andreu d'Oristà es troba situada al centre del nucli urbà d'Oristà. Es tracta d'una església que consta de tres naus, dividides entre elles per arcuacions d'intenció gòtica. Presenta dos nivells parcialment superposats arran del descobriment de la tribuna de l'antiga església romànica coneguda com la cripta de Sant Andreu d'Oristà. La nau de l'església, de considerables dimensions, robusta i sense gaires obertures, és una construcció d'estil barroc neoclassicista. La nau acaba amb un espaiós presbiteri, a la dreta del qual es troba la capella del Santíssim Sagrament. Els murs de càrrega estan construïts amb maçoneria de pedra irregular, parcialment arrebossats, i presenta cantonades diferenciades amb grans carreus.

La façana principal, orientada a l'est, presenta un portal d'arc de mig punt emmarcat amb pedra motllurada coronat per un arquitrav sustenat per dues mènsules, de pedra treballada, decorades amb motius florals i geomètrics. Damunt el portal s'hi obre un gran òcul emmarcat amb pedra. Coronant la teulada de l'església hi ha un gran campanar de torre, curt i de planta quadrada amb teulada piramidal de quatre vents. El campanar presenta dos ulls per costat i conserva tres campanes. Fins a l'últim pis els murs tenen un gruix de dos metres fet que fa pensar que estava previst fer-lo més alt. A l'esquerre del temple hi ha els fonaments d'un altre campanar que finalment no es construí.

La façana nord presenta un cos sobresortint perpendicularment que arriba a tres quarts d'altura de la façana i que correspon a les capelles interiors. Per sobre s'hi obren tres finestres petites finestres emmarcades amb ampits motllurats i brancals i llinda de monòlits de pedra bisellada. Davant d'aquesta façana hi havia hagut el cementiri de l'església.

A la façana oest i sud hi ha adossada la rectoria reconvertida en equipament museístic on s'hi ubica el Museu de Terrissa.

Observacions:

La tercera imatge s'ha extret del llibre: Oristà i la seva història.

Història

L'església de Sant Andreu d'Oristà era situada dins l'antic terme del castell d'Oristà. La notícia més antiga de l'existència d'aquesta església és de l'any 942, en un document de venda d'una vinya que limitava amb les terres de Sant Andreu. En un document de l'any 945 surt anomenada en una donació de terres situades "ad domun" de Sant Andreu i Sant Joan, "qui sunt" al comtat d'Osona "in Kastro Uristi". Hi ha qui pensa que estava dedicada a Sant Andreu i Sant Joan i hi ha qui pensa que eren dues esglésies diferents. En qualsevol cas, la hipotètica església de Sant Joan no apareix en cap altre document; sols es troba el nom del sant al segle XV, donant nom al puig on es troba l'actual església de Sant Sebastià. Possiblement el temple documentat el segle X va ser substituït cap els segles XI i XII per una d'estil romànic.

El 16 de maig de 1358, quan el bisbe de Vic, Ramon de Bellera, visità l'església tenia diversos altars a més del dels sant titular; aquests eren els de santa Maria, sant Joan i sant Martí; hi havia dos beneficiats en els altars de santa Maria i sant Martí, fundats per Berenguer Salgueda, que morí l'any 1339.

L'any 1589 tingué lloc una visita pastoral del bisbe Pere Jaime el qual parlà de la confraria de l'altar de la Mare de Déu del Roser i de l'existència d'una cripta: "visità lo altar de S. Martí debaix lo altar mayor. Fonch trobat tot despullat molt indecentment".

El 1666 el bisbe Antoni Pascual feu una detallada descripció de la capella de Sant Martí tot dient: "devall lo presbyteri del altar mayor hi ha una capella molt antiga. Si baixa ab vuyt graons de una escala de pedra. Està feta dintra a tres naus ab quatre columnes de pedra que las diferencien; per ser lloc tant humit no tenen en ell tovalles ni robas, sols sobre l'altar encara no hi ha ara està una pastereta de fusta sobre daurada y dins de aquella la Imatge del St. De la mateixa manera al un costat un Jesús esculpit a la antigalla y a la altra part una figura de fusta sens daurar ni pintar de St. Antoni Abat y també dos candeleros de bronze ab dos ciris no cremant i llàntia sens cremar ab dos brondoneras de ferro".

El segle XVIII el nombre de feligresos que tenia la parròquia provocà la necessitat de fer una església nova.

A principis del segle XVIII (1737) es construí el campanar i l'església ho féu entre els anys 1770 i 1790 sobre l'església parroquial romànica. La cripta fou colgada i no se'n sabé res més. Un segle després, entre els anys 1835 i 1868, es capgirà la orientació del temple, traslladant l'altar a l'altre extrem de la nau i obrint la portalada actual. És per aquest motiu que la cripta es troba capgirada respecte al temple actual. Junt amb aquestes obres es construí la capella del Santíssim.

Al 1936, amb la Guerra Civil, el temple fou saquejat , destruint-se els retaules, imatges i mobiliari, tot i que el temple no patí danys considerables. La rehabilitació de la cripta-tribuna, descoberta sobre paper l'any 1969, s'inaugurà l'any 1971. La direcció tècnica de les obres va anar a càrrec de la Diputació de Barcelona, amb la col·laboració de paletes locals. Es procedí després a l'arranjament de la part del darrere de l'església i de la rectoria, on es bastí una façana acabada en merlets i una escalinata que dóna accés directe a la cripta-tribuna romànica. L'any 1988 es col·locà en el temple un retaule barroc dedicat a la Mare de Déu del Roser, provinent de l'església parroquial de Santa Eugènia de Berga. El 1991 es va arranjar el campanar.

Bibliografia

AADD (1984). Catalunya Romànica. Osona. Volum II. Enciclopèdia Catalana, S.A.

AADD (1993). Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Osona i Ripollès. Enciclopèdia Catalana, S.A.

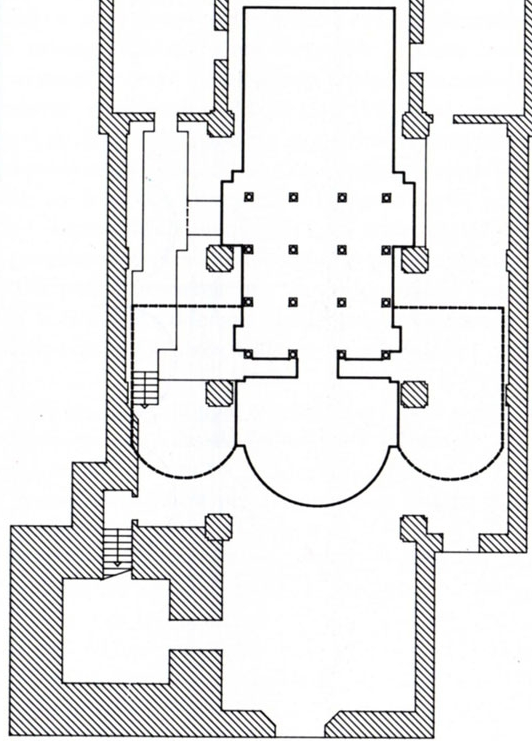
FONT, Dani (1992). Resum històric de les parròquies de l'arxiprestat del Lluçanès. (inèdit).

GAVÍN, Josep M (1984). Inventari d'esglésies. Osona. Volum 15. Arxiu. Gavín.

ORDEIG, Ramon (1995). Oristà i la seva història. Ajuntament d'Oristà i Caixa Manlleu.

Inventari de patrimoni arquitectònic de Catalunya. Oristà. Àrea de Coneixement i Recerca, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, revisat el maig de 2006.

Planta de l'església parroquial d'Oristà,
amb la planta de l'església romànica al seu interior.